

Тарасюк А. М.,
асистент кафедри романо-германської філології та перекладу
Білоцерківського національного аграрного університету

СУГЕСТИВНІ МОВНІ ЗАСОБИ ЩОДО СТВОРЕННЯ СВІТУ В РЕЛІГІЙНОМУ ДИСКУРСІ СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Стаття присвячена сугестивним мовним засобам, які використовуються для відображення світу в середньоанглійському релігійному дискурсі. Досліджено витoki понять «сугестивна лінгвістика» та «мовний сугестивний вплив». Визначено основні функції сугестії та розглянуто відмінності між маніпуляцією та сугестією. Проаналізовано мовні засоби, що використовуються як сугестивні щодо створення світу в біблійних текстах середньоанглійської мови.

Ключові слова: сугестивна лінгвістика, сугестія, маніпуляція, мовний сугестивний вплив.

Постановка проблеми. Сугестивна лінгвістика є одним із наймолодших напрямів мовознавства. Вона існує як підрозділ прагмалінгвістики, в основі якої лежить твердження, що мова служить не тільки засобом передачі інформації, але і механізмом впливу на свідомість людини. У сучасних дослідженнях використовують термін «сугестивна лінгвістика» (Є.В. Бобирьова, І.Ю. Черепанова, М.Р. Желтухіна, О.В. Шелестюк, Є.Т. Юданов, Н.А. Логінова).

Визнання терміна «сугестивна лінгвістика» ознаменувалося створенням лабораторії сугестивної лінгвістики в м. Перм у 90-х рр. минулого століття. Засновник лабораторії – І.Ю. Черепанова, доктор філологічних наук, професор (Тверська державна академія). «Основне завдання лабораторії – розробка методик контролю свідомості, нейролінгвістичного програмування, сугестії» [15].

Мета статті – дослідити сугестивні мовні засоби, які використовуються щодо створення Всесвіту в середньоанглійському релігійному дискурсі.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- уточнити поняття «сугестивна лінгвістика» та «мовний сугестивний вплив»;
- з'ясувати, що таке маніпуляція, та визначити, яка відмінність між сугестією та маніпуляцією;
- виокремити основні функції сугестії;
- дослідити мовні засоби, які використовуються як сугестивні щодо створення світу в біблійних текстах середньоанглійської мови.

Актуальність проблеми визначається тим фактом, що сугестія в біблійних текстах середньоанглійського періоду не отримала достатнього висвітлення, що зумовлює потребу такої дослідження.

Виклад основного матеріалу. *Сугестивна лінгвістика* – наука, що вивчає феномен сугестії як комплексну психолінгвістичну проблему, поєднує набуті знання й сучасні методи, традиційний і нетрадиційний підходи. Складність взаємин між суб'єктом і об'єктом (особа – текст – тексти міфів, що є пересічними міфологічними полями особи і суспільства) зумовлює комплексний, міждисциплінарний

підхід сугестивної лінгвістики: вивчення лінгвістичних аспектів сугестії є неможливим без виходу за межі мовознавства. «Сугестивна лінгвістика (від лат. suggestio – навіювання) – це набір мовних шаблонів і прийомів, призначених для впливу на підсвідомість людини» [18], сугестивність (від лат. suggestio – навіювання) розуміється як «процес впливу на психіку адресата, на його відчуття, волю, розум, пов'язаний зі зниженням свідомості, аналітичності і критичності у сприйнятті інформації, що навіюється. Сугестор прагне увести адресата в певний стан і спонукати до певних дій. **Мовний сугестивний вплив** – невід'ємний компонент акту комунікації, що полягає у зміні конфігурацій стандартних та індивідуальних ментальних схем під впливом інформації тексту» [8, с. 21].

Зокрема, **сугестія** має низку **функцій**: 1) пізнавальну, що сприяє пізнанню світу і побудови ментальних карт; 2) творчу, яка активізує емоційну сферу шляхом проникнення у підсвідомість; 3) регулятивну, що створює певну атмосферу та сприяє продуктивній роботі адресата, а також контролює емоції адресанта; 4) прагматичну, яка реалізує певну мету адресанта; 5) трансформаційну, котра виражає адаптацію адресанта до процесу зміни переконань, настроїв; 6) рецептивну, що сприяє розпізнаванню й розумінню адресатом навколишнього світу; 7) гармонізуючу, яка створює невимущену обстановку і допомагає зняти напругу адресата [13, с. 105–112].

Однією з перших книг, безпосередньо присвячених маніпуляції свідомістю, була книга соціолога Герберта Франка «Людина, якою маніпулюють» (1964). Він говорить про те, що, під маніпулюванням у більшості випадків варто розуміти психічний вплив, який здійснюється таємно, а отже, і на шкоду тим особам, на яких він спрямований.

Більш того, **маніпуляція** – це прихований вплив, що не повинен бути помічений об'єктом маніпуляції. Г. Шіллер зауважує: для досягнення успіху маніпуляція повинна залишатися непомітною. Успіх маніпуляції гарантований, коли особа, якою маніпулюють, вірить в усе, що відбувається. Тому для маніпуляції потрібна фальшива дійсність, у якій її присутність не відчуватиметься [14].

Отже, маніпуляція здійснюється за допомогою спеціального підбору лінгвістичних засобів на кожному рівні мови, від фонетики до синтаксису, де важливу роль відіграє підбір лексики [7, с. 3–9]. Якщо ж говорити про сугестію, то сам адресант ніколи не здатен повною мірою усвідомити, яку домінуючу емоцію він вкладає в те чи інше висловлювання, яким мотивом він керується в конкретний момент. Маніпуляція може здійснюватися на почуттях поваги і страху до авторитету, сугестія базується на довірі до авторитету [21, с. 184].

Життя – одне з найскладніших явищ природи. З глибокої давнини воно сприймалося як щось таємниче і невідоме, тому

щодо питання його походження завжди йшла гостра боротьба між матеріалістами й ідеалістами. Деякі прихильники ідеалістичних поглядів вважають життя духовним, нематеріальним началом, що виникло шляхом божественного творіння [5].

Відповідно до креаціоністської релігійної концепції, яка має давнє коріння, все існує у Всесвіті, у т. ч. життя, було створено єдиною Силою – Творцем шляхом декількох актів надприродного творіння в минулому [5].

Традиційне іудейсько-християнське уявлення про створення світу, викладене в Книзі Буття, викликало і продовжує викликати суперечки. Однак виявлені в текстах протиріччя не роблять концепцію творіння менш популярною. Релігія, розглядаючи питання про походження життя, шукає відповідь головним чином на питання «з якою метою?», а не на питання «яким чином?». Якщо наука в пошуках істини широко використовує спостереження й експеримент, то богослов'я прагне до осягнення істини через надприродне прозріння і віру. Тому креаціонізм у принципі ненауковий, а спроби зіставляти його з науковими гіпотезами є методологічно некоректними [5].

Процес божественного створення світу уявляється як акт, який мав місце лише раз і тому недоступний для спостереження. У зв'язку з цим концепція творіння не може бути однозначно ані доведена, ані спростована й існує поряд з науковими гіпотезами походження життя. Водночас детальне прочитання релігійних міфів про Творіння змушує залишати без пояснення величезну кількість спостережуваних біологією взаємозв'язків і закономірностей. Тому навіть серед віруючих вчених абсолютна більшість вважає, що Книгу Буття слід сприймати алегорично [5].

Ми вважаємо, що біблійна гіпотеза створення світу є сугестивною та ні в якому разі не є маніпулятивною, однак певною мірою змушує реципієнтів повірити у чудо та диво щодо створення Всесвіту. Сугестія щодо створення планети Земля здійснюється за допомогою повторюваності сполучника «**and**» (приклад (1), (2), (3)), наказового способу «**Let there be**» (приклад (2), (3)) та персоніфікованих метафор (приклад (1)) «**the face of the deep**» і «**the face of the waters**». Наприклад:

(1) *In the beginning God created the heaven and the earth. And the earth was without form, and void; and darkness was upon the face of the deep. And the Spirit of God moved upon the face of the waters.* [Genesis 1:1–2]

(2) *And God said, Let there be light: and there was light. And God saw the light, that it was good: and God divided the light from the darkness. And God called the light Day, and the darkness he called Night. And the evening and the morning were the first day.* [Genesis 1:3–5]

(3) *And God said, Let there be a firmament in the midst of the waters, and let it divide the waters from the waters* [Genesis 1:6].

Сугестія щодо створення води, звірини, рослин, небесних світил, днів, років і різних пір року здійснюється за допомогою повторюваності сполучника «**and**» (приклади (4), (5), (6)), наказового способу «**Let**» (приклади (5), (6)) й емпатичних конструкцій, які поєднуються сполучними словами «**whose**» і «**that**» (приклади (4), (5)). Наприклад:

(4) *And God called the dry land Earth; and the gathering together of the waters called he Seas: and God saw that it was good* [Genesis 1:6].

(5) *And God said, Let the earth bring forth grass, the herb yielding seed, and the fruit tree yielding fruit after his kind, whose*

seed is in itself, upon the earth: and it was so. And the earth brought forth grass, and herb yielding seed after his kind, and the tree yielding fruit, whose seed was in itself, after his kind: and God saw that it was good [Genesis 1:11–12].

(6) *And God said, Let there be lights in the firmament of the heaven to divide the day from the night; and let them be for signs, and for seasons, and for days, and years* [Genesis 1:11–12].

Сугестія щодо створення людини в релігійному дискурсі відтворена за допомогою гіперболи (приклади (8), (9)), інверсії «**created he**», «**made he**» (приклади (7), (8)), повторюваності сполучника «**and**» (приклади (8), (9)) та емпатичної конструкції, яка поєднується сполучним словом «**which**» (приклад (8)). Наприклад:

(7) *So God created man in his own image, in the image of God created he him; male and female created he them.* [Genesis 1:27]

(8) *And the LORD God caused a deep sleep to fall upon Adam, and he slept: and he took one of his ribs, and closed up the flesh instead thereof... And the rib, which the LORD God had taken from man, made he a woman, and brought her unto the man.* [Genesis 2:21–22]

(9) *And the LORD God formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.* [Genesis 2:7]

Висновки. Отже, сугестія створення світу в релігійному дискурсі відтворена за допомогою таких мовних засобів виразності: повторення, гіперболи, метафори, інверсії, емпатичних конструкцій і вживання наказового способу. Найчастіше вживаються повторення, що підкреслюють сказане в біблійних текстах і несуть непомітну сугестивність тексту для реципієнтів.

Література:

1. Апресян Ю.Д. Образ человека по данным языка: попытка системного описания. Вопросы языкознания. 1995. № 1. С. 45–53.
2. Арутюнова Н.Д. Метафора и дискурс: Вступ. статья. Теория метафоры: Сб. науч. тр. М.: Прогресс, 1990. С. 5–33.
3. Бацевич Ф.С. Основы коммуникативной лингвистики. К., 2004. 344 с.
4. Богачевська І.В. Релігійний дискурс і релігійний ритуал. Мультиверсум. Філософський альманах. К.: Центр духовної культури, 2006. № 54.
5. Гіпотези виникнення життя. URL: <http://www.npblog.com.ua/index.php/biologiya/gipotezi-viniknennja-zhittja.html>.
6. Голубовська І.О. Етнічні особливості української національно-мовної картини світу. Studia Linguistica: зб. наук. праць до 80-річного ювілею професора Ф.О. Нікітіної / Київськ. націон. ун-т імені Тараса Шевченка. К.: Вид-во КНУ ім. Т. Шевченка, 2010. Вип. 4.
7. Дмитрук О.В. Лексическая составляющая манипуляции сознанием в средствах массовой информации. В мире науки и искусства: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии. 2013. № 24. С. 3–9.
8. Желтухина М.Р. Масс-медиаальная коммуникация: языковое сознание – воздействие – сугестивность. Язык, сознание, коммуникация. М.: МАКС Пресс, 2003. Вып. 24. 144 с.
9. Ільницька Л.Л. Англomовний сугестивний дискурс: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2006. 222 арк.
10. Ільницька Л.Л. Вербальні та невербальні засоби встановлення репрезентативної системи в НЛП. Наук. вісник Чернівецького ун-ту: Серія «Германська філологія». Чернівці: Рута, 2003. Вип. 156. С. 99–106.
11. Ільницька Л.Л. Глибинні і поверхневі структури НЛП комунікації. Мовні і концептуальні картини світу. К.: ВПЦ Київський університет, 2003. Вип. 9. С. 115–120.

12. Климентова О.В. Вербальна сугестія та емоції (на матеріалі українських молитов). К.: Карбон ЛТД, 2012. 320 с.
13. Логинова Н.А. Текстовые факторы языковой суггестии. Филология и человек. 2010. № 1. С. 105–112.
14. Молодиченко В. Маніпуляція цінностями та засоби забезпечення молоді від руйнаційних ідеологічних впливів. URL: <http://social-science.com.ua/article/430>.
15. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
16. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
17. Слухай Н.В. Лингвистика сферы сакрального: русская культурно-языковая традиция (введение). Біблія і культура. Чернівці: Рута, 2008. Вип. 10. С. 116–124.
18. Сугестивна лабораторія. URL: <http://www.alpha.perm.ru/inform/peoples/cherepanova.shtml>.
19. Спивак Д.Л. Измененные состояния сознания: психология и лингвистика. СПб.: Издательский Дом Ювента, 2000. 296 с.
20. Чернишова Ю.О. Релігійний текст, стиль, дискурс: уточнення понять. URL: http://philology.knu.ua/library/zagal/Studia_Linguistica_6_2/361_365.p.
21. Юданова Е.Т. Суггестивная функция языковых средств англоязычного политического дискурса: дис. ... канд. филол. наук. М., 2003. 184 с.
22. King James Bible. URL: <https://www.bibleonline.ru/bible/eng/45/01/#2-27>.

Тарасюк А. М. Суггестивные языковые средства при создании мира в религиозном дискурсе среднеанглийского языка

Аннотация. Статья посвящена суггестивным языковым средствам, которые используются при отображении мира в среднеанглийском религиозном дискурсе. Исследовано истоки понятий «суггестивная лингвистика» и «языковое суггестивное влияние». Определены основные функции суггестии и рассмотрены различия между манипуляцией и суггестией. Проанализированы языковые средства, используемые как суггестивные при создании мира в библейских текстах среднеанглийского языка.

Ключевые слова: суггестивная лингвистика, суггестия, манипуляция, языковое суггестивное влияние.

Tarasiuk A. Competitive linguistic means for the development of the world in the religious discussion of the middle-language language

Summary. The article is devoted to suggestive linguistic means, which are used in the reflection of the world in the Middle English religious discourse. The sources of the concepts of “suggestive linguistics” and “linguistic suggestive influence” are investigated. The basic functions of suggestion are determined and the differences between manipulation and suggestion are considered. The language tools used as suggestive to create the world in the Biblical texts of the Middle English language are analyzed.

Key words: suggestive linguistics, suggestion, manipulation, linguistic suggestive effect.